

ЧАРІВНА СИЛА ОНОМАСТИКИ На матеріалі повісті Івана Франка «Захар Беркут»

Вікторія Лебович

Ім'я є дуже цікавим та важливим атрибутом людини. Адже, як сказав Павло Флоренський: «Я есть имя. В имени и именем Я ставит впервые себя объективно перед самым собою, а следовательно – этою своей тончайшей плотью делается доступным окружающим. До имени человек не есть еще человек, ни для себя, ни для других...» (Флоренский 1993:62).

Вибір кожного імені має свою історію. Коли в родині народжується дитина, батьки добирають їй ім'я.

Система українських імен формувалася протягом багатьох століть, і знайти в ній можна багато цікавого. Наприклад, після революції 1917 року, коли держава відокремилась від церкви, батьки здобули право давати дітям не тільки канонічні імена. З'явилися Волі, Свободи, Слави, Октябрини та навіть Тракторини.

Серед індивідуальних імен-новотворів зустрічається ім'я Вальжана, згадане у творі І. Гричука «Ватерлінія». Батько розповідає: «Жінка хотіла Жанною назвати, а я Валентиною. Вирішили піти на компроміс».

Подібні імена можуть бути об'єктом дошкульного глузування. Ось приклад. Федір Маківчук пише: «Часом декотрі папаші з мамашами як підберуть уже своєму нащадкові ім'ячко, то тільки держись. Скажімо, прізвище в нащадка типово українське *Макітра*, а ім'я йому притулили чисто англосакське – *Джон*. От і виходить такий собі чудернацький гібрид *Джон Євламійович Макітра*» (Власні імена людей 1996:7).

Вибір псевдоніма – вигаданого імені письменників та поетів – теж має свою історію. Справжнє ім'я відомого в усьому світі Андрія Білого майже ніхто не знає. Борис Миколайович Бугаєв вирішив друкувати свої твори під псевдонімом через повагу до свого батька – вченого, видатного математика, професора Московського університету, – що з підозрою відносився до літературної діяльності. Псевдонім авторові придумав М.С.

Соловйов, який «...руководствовался лишь сочетанием звуков, а не аллегориями», як зауважує сам Білий (Белый 1931:489).

Вибір імені літературного персонажа також завжди є вмотивованим. Наприклад, у повісті І. Нечуя-Левицького «Микола Джеря» (1876) зустрічається цікава номінація героїні твору: «Ту дівчину звали Нимидорою. Піп був сердитий на її неслухняного батька й надавав його дітям таких йменів, що всі люди на селі ніяк не могли убгати їх собі в голову, а баба-повитуха ніколи не могла донести в своїй голові того ймення додому й губила його на поповому порозі. Тій дівчині піп дав ймення Минодора, а люди на селі звали її Нимидорою» (Нечуй-Левицький 1, 1977:111–112). В цьому уривку відображаються реальні випадки, коли «священик, перебуваючи у не зовсім добрих стосунках з родиною новонародженої дитини, негарно називав її на свій розсуд. Поняття «негарне ім'я» було специфічним для кожного села чи регіону, бо здебільшого асоціювалося з конкретними людьми: пияками, злодіями тощо» (Українське народознавство 1997:229).

Семантичне навантаження імені в літературній ономастиці багатофункціональне. Детальний аналіз тексту твору, зосереджений на іменах персонажів та пов'язаних з ними конотаціях, допомагає в розкритті як самого образу, так і методу його створення. Олександр Білецький у своїй статті «Художня проза І. Франка» пише: «Як творить Франко свої образи, як доводить їх до свідомості читачів? Прийоми в нього – різноманітні. Іноді він просто надає слово своїм персонажам, користуючись випробуваною в українській літературі формою оповіді. Порівняно рідко він вдається до портретного живопису, і небагато із поданих ним портретів запам'ятовується. Для розкриття внутрішньої суті персонажа Франко користується або засобом «внутрішнього монолога», або прямим авторським поясненням, або характерним для нього, як і для Панаса Мирного і для Нечуя-Левицького, прийомом передачі сновидінь героїв особливо в момент найбільшого загострення їх внутрішніх конфліктів» (Білецький 1965:451). Можна додати, що вибір та надання імені теж є одним з важливих елементів створення образу у творах Франка. Чудовим доказом цього є повість «Захар Беркут».

У 1882 році редакція журналу «Зоря» оголосила конкурс на історичну повість. Іванові Франко дуже сподобалася ідея, і він відразу розпочав працювати над повістю «Захар Беркут». Незважаючи на те, що редакторові журналу О. Патрицькому твір не сподобався – він зажадав від автора переробки твору, на що Франко не погодився, – на початку 1883 року повість була надрукована. Іван Франко був потрібен О. Патрицькому як автор, адже редактор бажав підвищити авторитет свого журналу і таким чином зібрати більше передплатників (Історія української літератури у восьми томах 1969:361).

«Якщо у своїх віршах Франко нерідко звертався до розробки сюжетів, які задовго до нього були в світовій літературі або в народній творчості, то в прозі такі випадки у нього – виняток», – зауважує критик О. Білецький. (Білецький 1965:448–449). Саме таким винятком є повість «Захар Беркут», яку можна вважати своєрідним «переспівом» або «варіацією на тему» «Слова о полку Ігоревім».

Наведемо декілька прикладів для ілюстрації.

Головна ідея повісті «Захар Беркут» так само як і «Слова о полку Ігоревім» – це заклик до єднання сил для відсічі ворогам, заклик до «...скріплення дружніх, товариських і братерських зв'язків між людьми в громадах і між громадами в сусідстві» (Франко 1994:37). Події повісті відбуваються у 1241 році у селі Тухля,¹ яке намагалися взяти монголо-татари, але були розбиті тухольцями під керівництвом Захара Беркута.

В історичній повісті важливу роль відіграє природа, вона активно діє у творі так само, як у «Слові...» Наприклад, перед битвою з монголами природа лиховісна. Іван Франко використовує тіж самі елементи, які зустрічаються у пам'ятці літератури Київської Русі: виття вовків, брехання лисиць, рикання турів, присутність зловіщого смертоносного птаства: «А далеко-далеко по лісах, у глибоких темних ярах, між

¹ Село Тухля вперше згадується в історичних документах, датованих 1397 роком. У селі не зберігся будинок, в якому жив і писав історичну повість Іван Франко. Біля сільради є тільки криниця, з якої письменник пив воду. Вона охороняється як меморіальна. Поряд встановлено пам'ятник Івану Франку.

недоступними ломами вили вовки, гавкали уривним голосом лиси, бегатіли олені, ричали тури. А в селі так тихо, так мертво! (...) Зловіще птаство б'ється в повітрі, розривається плахтами і кидається в різні боки, мов хмари, биті бурею. Тухольські сумирні стріхи відразу вкрилися чорними гістьми, а гамір їх клеkotів, мов кип'яток у величезнім котлі. Німо, нерузомо стоячи над стрімкими берегами своєї котловини, гляділи тухольці на погане птаство і в душі проклинали тих вішунів смерті і руїни» (Франко 1994:98).

У творі «Захар Беркут», так само, як у «Слові о полку Ігоревім» відображається період двовір'я: «Хоча християнські монахи давненько вже охрестили тухольський народ, то все-таки він довгі ще часи, молячись у корчинській церкві християнському богу, не покидав своїх прадідівських богів...» (Франко 1994:115). Захар Беркут, Максим та Мирослава моляться до Дажбога-Сонця, а перед ловами Максим говорить: «Тепер помолімося, кому хто знає...» (Франко 1994:11).

Перед навалою монголів Захар Беркут бачить «дивний сон» про святий камінь тухольців – Сторожа (Франко 1994:92), і не один раз звертається Захар до громади з «гарячим словом» (Франко 1994:43–45, 50–52, 146). Ці частини повісті є аналогами «смутного сну» та «золотого слова» Святослава у «Слові о полку Ігоревім».

У творі Івана Франка «Захар Беркут» зіткаються дві стихії, дві сили, дві волі двох чоловіків, яких символізує тварина та птах.

Тугар Вовк

Найбільш повно в повісті «Захар Беркут» обігрується, найбільш широко «розгорнуто» ім'я негативного персонажа боярина Тугара Вовка. Вже в описі його зовнішності з'являється своєрідний постійний епітет з семантичного гнізда «лютого звіра» – означення злющий. «...Тугар Вовк був мужчина, як дуб. Плечистий, підсадкуватий з грубими обрисами лица і грубим, чорним волоссям, він і сам подобав на одного з тих злющих тухольських ведмедів, яких їхав воювати» (Франко 1994:7). У тексті історичної повісті можна знайти цілий ряд прикладів, збагачуючих це семан-

тичне значення. Ці приклади зустрічаються головним чином у тій частині твору, в якій Тугар Вовк ще виступає можновладним паном.

- Максим з великою любов'ю говорить про свою рідну Тухольщину, про чисті ідеали громади і не бачить, «якими злобними очима позирав на нього Тугар Вовк» (Франко 1994:29).
- Коли Максим попросив руки Мирослави, Тугар Вовк перебив його «лютим криком»: «Мовчи смерде!» (Франко 1994:31). І далі: «Ти ще смієш мені давати науки, гаде? – скрикнув розлючений Тугар Вовк, і очі його заблищали безумним гнівом» (Франко 1994:32).
- Боярин «Грізний, червоний з лютості, стояв ... з кровавим топором у руці» після того, як вбив на суді тухольської громади Митька Вояка, який хотів свідчити проти нього (Франко 1994:55). А на вирок, згідно якому Тугар Вовк повинен залишити тухольські землі, і через три дні його дім розвалить тухольці, відповідає: «Нехай приходять! – крикнув люто боярин» (Франко 1994:55).
- Під час нерівної битви тухольців з монголами біля дома боярина, він «аж пінився зо злості». Стріли хоробрих дружинників смертельно ранили монголів. «Страшно розлютувався Тугар Вовк, побачивши це» (Франко 1994:83).
- Перед табором монголів: «Кривавий відблиск огнів, що освічував околицю, робив його лице страшним і диким і меркотів на його шоломі, немов обвивав те лице кровавим вінцем» (Франко 1994:64).

Прізвище боярина відіграє багатофункціональну роль в зображенні його образу. Сам Тугар ототожнює себе з хижою твариною. Вбивши ведмедя на ловах «старий вояк і старий ловець» (Франко 1994:12) радіє: «– Хоч я лише вовк, дрібна звірюка, то все ще дам раду тухольському медведєві! – говорив Тугар Вовк, радіючи. Максим Беркут слухав тих перехвалок і сам не знав, чому йому жаль зробилося тухольського ведмедя. – Що ж, – сказав він, – дурна звірюка той медвідь, самотою держиться. Якби вони зібрались до купи, то хто знає, чи й стадо вовків дало би їм раду. Тугар по-

зирнув на нього гнівно, але не сказав нічого» (Франко 1994:13). Слова Тугара ніби просто свідчать про те, що він радий перемозі, першій добичі. Але прикметник «тухольський» надає цим словам додаткового переносного значення, детально розкритого в тексті пізніше в думках та словах Захара Беркута. Тугар Вовк є загрозою не тільки ведмедеві, а й всім тухольцям, існуванню громади. Зауваження Максима є відповіддю – може навіть напівсвідомою – саме на це переносне значення, адже він, так само, як і його батько, проголошує силу в єдності.

Ототожнення боярина з вовком повторюється, тільки вже з відвертою та однозначною погрозою тухольцям, коли він, повернувшись додому з копи, пояснює Мирославі, чому вони назавжди повині залишити тухольську землю: Для того, що ті твої добрі люди, а по серед усіх отой старий чорт, батько твого укоханого Максима, ухвалили на своїй раді вигнати нас із свого села, розвалити наш дім і зрівняти його землю! Але постійте ви, хамове плем'я, пізнаєте ви, з ким маєте діло! Тугар Вовк – се не тухольський вовк, він і тухольським медведям зуміє показати зуби!» (Франко 1994:62).

Після того, як тухольці приложили до боярина по давньому звичаю закон про непокірного та шкідного громадянина, розбійника та злодія – вигнали його з громадських земель, а дім його зруйнували дотла, – зрадник Тугар пропонує свої послуги монголам. Вороги землі Руської, одягнені в овечі шкури, в очах Мирослави «виглядали мов медведі або які інші дикі звірі» (Франко 1994:68). «З похнюпленими додолу головами і з горлянкою, співучою мовою, вони подобали на вовків, що шукають, кого б пожерти» (Франко 1994:69). Порівняння з означенням про кровожерність вовків підкреслює тотожність Тугара з ворогом.

Натомість, коли Тугар пояснює ситуацію, що склалася на Тухольщині, Пета-бегадир, насміхаючись та з погордою, робить іронічний висновок, в якому протиставляє монголів бояринові, а стилістично окрашені прикметник «голодні» та дієслово «пожерли» виражають повну огиди зневагу: «Дивні ж у вас порядки! Князь бунтує против своїх слуг, слуги против князя, князь і слуги против народа, а народ против усякої власті. (...) Дякуйте богам, що зіслали нас до сього краю, бо коли б не ми, то ви, певно, мов ті голодні вовки, пожерли одні других» (Франко 1994:72).

Тугар Вовк в іпостасі вовка є типовим представником ненажерливих панів. Іван Франко наводить опосередкований доказ цього навіть устами самого Тугара, адже в таборі монголів боярин говорить: «Народ глядить на бояра, мов пастухи на вовка...» (Франко 1994:72). А Захар Беркут на копі пояснює Тугарові, чому вони не признають князя Данила своїм володарем, пояснює, що вони не підвладні князеві, наступними словами: «Ми не видали його, і у нас він не володар. Адже пастух, володар отари, стереже її від вовка, гонить її в спеку полудня до холодного потоку, а в холод ночі до теплої, безпечної кошари. А князь чи робить се зі своїми підвладними?» (Франко 1994:48).

Князь нічого такого не робить, а зовсім навпаки надсилає своєму народові ще більшого ворога, адже: «Угри нападуть, заберуть, що можна, і підуть; боярин як нападе, то вже й осяде і не вдоволиться ніякими добичами...» (Франко 1994:50). Іменником «добича» стверджується провідна формула повісті, закодована у прізвищі боярина «ворог = вовк». В тексті повісті «Захар Беркут» можна знайти і інші приклади такого ствердження. Погодження Тугара Вовка прийти на копу в уявленні Максима – рівнозначно прирученню дикого звіра: «Приручення Тугара Вовка облегло серце Максима» (Франко 1994:26). Відкинувши пропозицію монголів відпустити їх в заміну за Максима, Захар розмірковує, маючи на увазі як монголів, так і Тугара: «Коли бог судив йому згинуті, то ми проти того нічого не владим; коли ж ні, то й так він вирятується з пащі лютого ворога» (Франко 1994:119). Таким чином, для створення образу Тугара Вовка Іван Франко з семантичного гнізда «хижого вовка» використовує лексеми «добича – приручення – паща».

Не тільки означення, порівняння, метафора та метонімія використовуються в тексті твору для реалізації прізвища лютого, хижого Вовка. Атрибути одягу та прикраси в домі боярина теж покликані підкреслити його звірину сутність. Тугар приходить на копу з дружиною у повній рицарській зброї: «Поверх усієї тої страшної зброї (...) боярин накинув вовчу шкіру, з пащею, переробленою в заціпку на груді, і з лабами, що остриями кігтями обхапували його пояс. Довкола боярина йшло десять вояків, (...) повбираних у такі ж вовчі шкіри (...). Мимоволі стрепенулася тухоль-

ська громада, побачивши наближення тої вовчої дружини» (Франко 1994:46). А в домі боярина: «... стіни обвішані були всіляким оружжям, оленевими та жувровими рогами, шкірами з диків, вовків, медведів» (Франко 1994:77).

Ім'я боярина – Тугар – теж має образотворчу функцію у творі. Людина, що живе не на користь та заради щастя інших, згідно вченню Захара Беркута, є тягарем для людей. Поява бояр на Тухольщині є тягарем для народу: «Князі понасаджували здовж Дуклянської дороги своїх бояр», в обов'язки яких входила охорона дороги, але «... ті обов'язки цілим своїм тягарем спадали на селян, на громади» (Франко 1994:39).

Провідна філософія мудрого старця, означена в наступному уривку текста, – в якому Іван Франко не випадково змінює літеру «я» на «у» у слові «тягар», – була «золотою ниткою» в житті Захара. Ця «золота нитка» з одного боку вдало та глибоко характеризує боярина – представника влади, а з другого – знову таки співвідносить повість з «Словом о полку Ігоревім», в якому «золотий» є атрибутом мудрості: «Життя лиш доти має вартість, – говорив він частенько, доки чоловік може помагати іншим. Коли він стає для інших тягарем, а хісна не приносить їм ніякого, тоді він уже не чоловік, а завада, тоді він уже й жити не варт. Хорони мене боже, щоб я коли-небудь мав статися тугарем для інших і їсти ласкавий, хоч і як заслужений хліб! Ті слова – то була провідна, золота нитка в житті «Захара Беркута» (Франко 1994:35).

Захар Беркут

В зображенні Захара Беркута, що «був правдивим образом тих давніх патріархів, батьків і провідників цілого народу, про який говорять нам тисячолітні пісні та перекази» (Франко 1994:34), важливе семантичне навантаження несе як його ім'я, так і його прізвище.

«Захар» – це ім'я древне-єврейського походження. *Zakharyā* українською перекладається «згадав Ягве», тобто Бог. Таким чином буквально ім'я означає «божу пам'ять» (Власні імена людей 1996:60). Значення імені мудрого керівника тухольської громади реалізується як в його житті, так і

в його смерті. Причому реалізація відбувається як експліцитно, так і імпліцитно.

Захар все своє життя присвятив служінню своєму народові. В молодості він багато мандрував і три роки вчився у мудрого старця Акинтія, а «...його простий, ясний розум складав усе бачене й чути зерно до зерна, в скарбницю пам'яті, як матеріали для думки» (Франко 1994:36). Збагативши свою «божу пам'ять», Захар зрозумів, що «нема іншого рятунку й іншої надії, як тільки добре уладження і розумне ведення та розвивання громадських порядків, громадської спільності та дружності». Він багато років добивався побудови дороги з Тухольщини на угорський бік, завдяки якій можна було об'єднати громади, налагодити економічні зв'язки та обмін інформацією між ними. А вже все це повинно було забезпечити добробут та безпеку для всіх.

На копі, говорячи громаді про символічне значення копного знамена, Захар розкриває та передає тухольцям частину тої «божої пам'яті», яку він зберігає: «Святі і поважні старці, батьки наші, зробили його і передали мені його значення» (Франко 1994:44).

Обидва елементи значення імені «Захар» – і «пам'ять», і «бог» – відіграють образотворчу роль у тексті історичної повісті. Наступна характеристика більш ніж 90-літнього старця акцентує увагу на елементі «бог»: «...його знали люди на кільканадцять миль довкола, по руським і угорським боці. Та й то знали його не лише як чудового лікаря, що лічить рани і всякі болісті, але й не менше як чудового бесідника та порадника, котрий «як заговорить, то немов тобі бог в серце вступає»» (Франко 1994:37).

«Бог вступає в серце людей» тому, що боги все життя Захара не покидали його. Кончина керівника тухольської громади також була овіяна світлою та тихою радістю, адже: «Не плакали за ним ні сини, ні сусіди, ні громадяни, бо добре знали, що за щасливим гріх плакати. Але з радісними співами обмили його тіло і занесли його на Ясну поляну, до стародавнього житла прадідівських богів, і, зложивши його в кам'яній контині, лицем до золотого образу сонця, вміщеного на стелі, потім привалили вхід величезною плитою і замурували. От так спочив старий Захар Беркут на лоні тих бо-

гів, що жили в його серці і нашіптували його весь вік чесні, до добра громади вимірені думки» (Франко 1994:147). Захар Беркут спочив вічним сном.

З того часу майже все змінилося в Тухольщині. Але орел-беркут, який був символом Тухлі, Тухольщини та родини Беркутів, продовжує охороняти цю землю: «Сумно і непривітно тепер в нашій Тухольщині! Правда, і Стрий, і Опір однаково миють її рінисті, зелені узбережжя, луги її однаково покриваються весною травами та цвітами, і в її лазуровім, чистім повітрі однаково плевле та колесує орел-беркут, як і перед давніми віками. Але все інше як же змінилося!» (Франко 1994:5).

Прізвище Захара «Беркут» – це назва самого великого орла, «*Aquila chrysaëtus*».² Слово «беркут» тюркського походження (Фасмер 1986:157).

Поява Тугара Вовка з боярами порушує спокій на тухольській землі. Символічне значення має те, що на ловах: «...зляканий беркут, широко, розмахуючи крилами, піднявся на воздухи» (Франко 1994:11). Ненаситні та властолюбиві бояри є загрозою для тухольців, вони бентежать їх мир.

В селі Тухля майже над воротами всіх домів був якийсь хижий птах, що символізував духів – опікунів дому. (Див.: Франко 1994:27). Зовсім природньо, що знаком духа, який охороняє Захара та його родину, є орел-беркут.

Коли Максим після мисливства показав: «Ось мого батька двір», (...) «Мирослава цікаво позирнула на те гніздо Беркутів, над котрого ворітьми справді висів недавно вбитий величезний беркут. (...) Затишно, супокійно і ясно було на тім обійсті...» (Франко 1994:27).

З семантичного гнізда поняття «птах (беркут)» в зв'язку з Захаром, Максимом та тухольцями в повісті «Захар Беркут» Іван Франко використовує лексеми «гніздо – птиця – клітка».

Якщо в уявленні Мирослави гніздо Беркутів – це затишний, безпечний куток, дім, в якому царить радість та гармонія, то Тугар Вовк зневаж-

² Це великий (до 85–90 см і масою від 3-х до 6,5 кг), енергійний, рухливий птах. Таксономічно вважається типовим орлом. Оселяються беркути звичайно в великих лісових масивах, на островах в заболочених місцевостях. В Карпатах беркути гніздяться у важкодоступних місцинах у горах.

ливо та скептично, хоча і з цікавістю зауважує: «Ага, то тут сидить той тухольський владика. Ну, рад я пізнати його. Побачимо, що це за птиця!» (Франко 1994:27). Але Тухля для нього, особливо в мить відвертої лютості з приводу «хамського» в його очах прохання Максима, не що інше, як таке місце, де його донька обов'язково загине: «...а я мав би дати її тобі, смердові, до твого тухольського гнізда, де би вона зів'яла, зсохла і пропала в нужді» (Франко 1994:31). В цій цитаті слово «гніздо», на відміну від попередньої, має занижене стилістичне забарвлення, так само, як і в сцені боротьби тухольців з монголами біля дома Тугара Вовка: «А що, холопи! – крикнув він. – Побачимо, чи надовго ще стане вашої гордості. Глядіть мої вояки вже під вашими стінами. Огню під стіни! Живо ми викуримо їх із того гнізда» (Франко 1994:87).

Іменник «клітка» в тексті повісті завжди використовується в переносному значенні у відношенні до монголів.

- Захар каже: «Становище наше сильне, монголи заперті в кам'яній клітці» (Франко 1994:118).
- Тугар Вовк в таборі монголів: «Боярин чимраз виразніше зачинав почувати якусь тісноту, немов ось-ось довкола нього стояли і чимраз тісніше затупалися штаби залізної клітки» (Франко 1994:111).
- Під час боротьби біля дома боярина: «При вході вниз чорнілася вже друга купа монголів, що йшла напроти них, щоб їх зовсім замкнути в тій кам'яній клітці» (Франко 1994:90).

Максим та Мирослава

«В повісті „Захар Беркут” тема кохання боярської дочки Мирослави і Максима Беркута відсунена на задній план, не суттєва для основної дії, намічена, не розроблена», – писав О. Білецький (Білецький 1965:449). І це справді так. Відповідно до цього, імена молодих у творі, хоч і мають образотворчу функцію, виконують її головним чином лише на початку повісті.

Ім'я «Максим» латинського походження: *Maximus* означає «найбільший». Наймолодшого з 8 синів Захара Беркута, який виділявся серед

тухольських парубків, можна охарактеризувати прикметниками найвищого ступеня. Провідником на лови бояринові тухольці призначили Максима, тобто «першого удалця на всю тухольську верховину» (Франко 1994:8). Всією своєю поведінкою виправдовує Максим значення свого імені: «Все у нього виходило в свій час і на своїм місці, без сумішки і сутолоки; всюди він був, де його потрібно, всюди вмів зробити лад і порядок. (...) усюди був однаковий, спокійний, свободний в рухах і словах, мов рівний серед рівних». Навіть самі бояри, «що не радо бачили „смерда“ в своїм товаристві, та й то ще смерда, що вважав їх чимось немов собі рівним» виконували його розпорядження, «маючи на кожному кроці нагоду переконатися, що ті розпорядження були зовсім розумні, такі, як треба» (Франко 1994:9).

В імені доньки боярина об'єднуються слова «слава» і «мир», згідно яким вона живе та поводить себе. Мирослава виняткова дівчина: «Але ж бо й донька його Мирослава була дівчина, якої пошукати» (Франко 1994:7). Вихована батьком Мирослава була дуже гарна та мала добре серце. «Але в чім не мала вона пари між ровесницями, так се в природній свободі свого поведження, в незвичайній силі мускулів, у смілості й рішучості» (Франко 1994:7).

В наведених характеристиках молодих людей наявний головний принцип створення їх образів: тотожність в думках, поглядах, поведінці. Ця тотожність проявляється навіть у тому, що ім'я обох починається з літери «М». Ось декілька прикладів.

- Максим та Мирослава покохали один одного з першого погляду. Іван Франко підкреслює це думкою про винятковість дівчини в очах парубка, та про винятковість парубка в очах дівчини. «Дивна дівчина! – думалось йому раз по разу. – Такої я ще не видав ніколи!» (Франко 1994:10). «...але такого, як Максим, що сполучав би в собі всі прикмети сильного робітника, рицаря і начальника, – такого їй досі не траплялось бачити» (Франко 1994:13).

- Після першої кровавої поразки, коли ведмідь вбив одного боярина: «...Тугар Вовк, а особливо Мирослава й Максим, налягали конче, аби кінчити розпочате діло» (Франко 1994:15).
- «В щілини кам'яних звалищ понад головою Мирослави показалося радісне, живим огнем палаюче лице Максима Беркута» (Франко 1994:18). «...Мирослава почула, як щось солодко защемило її коло серця, як лице її загорілося стидливим рум'янцем» (Франко 1994:18).

На підставі вищенаведеного аналізу літературного твору можна за допомогою невеликої трансформації відомого прислів'я зробити висновок: скажи мені ім'я твого літературного персонажа, і я скажу, хто він.

ЛІТЕРАТУРА

- Белый, А.: На рубеже двух столетий. Москва – Ленинград, 1931.
- Білецький, О.: Художня проза І. Франка. В кн.: Білецький О.: Зібрання праць у п'яти томах. Т. 2. Українська література XIX – початку XX століття. Київ, 1965.
- Історія української літератури у восьми томах. Т. 4. Київ, 1969.
- Нечуй-Левицький, І.С.: Твори в двох томах. Т.1. Київ, 1977.
- Франко І.: Захар Беркут. В кн.: Франко І.: Захар Беркут. Костомаров М. Чернігівка. Київ, 1994.
- Власні імена людей. Словник-довідник. Ред.: Л.Г. Скрипник, Н.П. Дзятківська. Київ, 1996.
- Українське народознавство. Ред.: С. П. Павлюк, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчів. Львів, 1997.
- Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. Том I. Москва, 1986.
- Флоренский, П.: Имена. Москва. 1993.